

โครงการ BRT กับงานวิจัย ความหลากหลายทางชีวภาพ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วิสุทธิ์ ใบไม้

วิสุทธิ์ ใบไม้. (2553). โครงการ BRT กับงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ.
ประชาคมวิจัย. ปีที่ 16 ฉบับที่ 92 (กรกฎาคม-สิงหาคม), หน้า 5-9.

<https://stang.sc.mahidol.ac.th/stangmuseum>

[musc.museum](https://www.facebook.com/musc.museum)

[LINE](#)

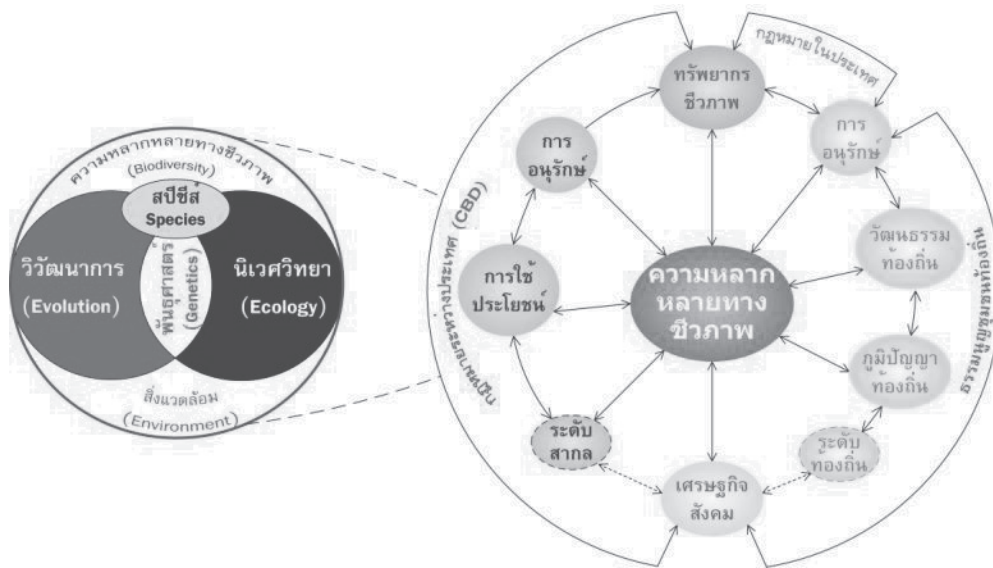
[@StangLibrary](https://www.instagram.com/StangLibrary)

โครงการ BRT กับงานวิจัย ความหลากหลายทางชีวภาพ

จุดเด่นของประเทศไทย คือ ความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity) ทั้งพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ในทุกระดับนับตั้งแต่พันธุกรรมถึง สปีชีส์และนิเวศวิทยา ซึ่งเป็นผลพวงจากกระบวนการวิวัฒนาการที่เป็นอัตลักษณ์ของประเทศไทย

โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (Biodiversity Research and Training Program หรือโครงการ BRT) เน้นการค้นคว้าหาความรู้ใหม่เกี่ยวกับความหลากหลายของ สปีชีส์ ความสัมพันธ์โยงใยในกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่มีวิวัฒนาการร่วม (coevolution) มายาวนานโดยกระบวนการปรับตัวทางพันธุกรรม (genetic adaptation) ในระบบนิเวศที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างแมลงศัตรู (insect pest) กับพืชอาศัย (host plant) แมลงพาหะ (insect vector) กับเชื้อก่อโรค (pathogen) รวมทั้งแมลงกับพืช และจุลินทรีย์กับสัตว์อาศัยหรือพืชอาศัยที่ใช้ชีวิตร่วมกันแบบซิมไบโอซิส (symbiosis) โดยมีจุดเน้นที่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่และทำความเข้าใจความหลากหลายทางชีวภาพในทุกมิติจากการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีคุณภาพระดับสากล เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนให้งานวิชาการด้านชีววิทยาพื้นฐานก้าวหน้าไปได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกของคนในชาติ ให้รู้ถึงคุณค่าของป่า ดินและน้ำ ตามคำกล่าวขานของบรรพชนไทย **ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ**ที่เป็นถิ่นอาศัยและแหล่งรวมของสรรพชีวิต

การดำเนินงานของโครงการ BRT ในช่วงเวลา 15 ปีที่ผ่านมา (2539 - 2553) ได้จุดประกายและสร้างแรงจูงใจให้กับนักวิจัยชีววิทยา พื้นฐานรุ่นใหม่ได้ทำงานวิจัยในสิ่งที่ตนรักด้วยความสมัครใจและทุ่มเทกำลัง กายกำลังใจสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีคุณภาพในระดับสากลและทำงานร่วมกับ ประชาชนชาวบ้าน ครู นักเรียนและองค์กรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ผลงานการวิจัยชีววิทยาพื้นฐานได้สะท้อนให้เห็นถึงมรดกตกทอดของ ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนองค์ความรู้ใหม่ด้านความ หลากหลายของสปีชีส์ในกลุ่มจุลินทรีย์ พืชและสัตว์ **โดยนักวิจัยได้ค้นพบ สปีชีส์ใหม่ของโลกประมาณ 650 สปีชีส์** และมีผลงานตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการนานาชาติและภายในประเทศรวมกันประมาณ 880 เรื่อง รวมทั้งหนังสือวิชาการและกิ่งวิชาการประมาณ 90 เรื่อง

แผนภาพสรุปหลักการมูลฐานการวิจัย การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จาก ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยที่ดำเนินการโดยโครงการ BRT

โครงการ BRT ได้ผลิตนักวิจัยชีววิทยาพื้นฐานรุ่นใหม่ในระดับปริญญาตรี-โท-เอกและหลังปริญญาเอกประมาณ 660 คนและผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ มากกว่า 100 คน จนเกิดเครือข่ายนักวิจัยและนักวิชาการเป็นกลุ่มเป็นก้อน ได้แก่ กลุ่มจุลินทรีย์และไลเคน กลุ่มสหายและแพลงก์ตอน กลุ่มพืช กลุ่มสัตว์ กลุ่มนิเวศวิทยา และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งผู้ประสานงานในแต่ละกลุ่มได้ขับเคลื่อนกลุ่มโดยผลักดันให้มีการจัดตั้งชมรมและจัดสัมมนาวิชาการเพื่อหาโจทย์วิจัยในทิศทางที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง อาทิ ชมรมสหายและแพลงก์ตอนแห่งประเทศไทย ชมรมสัตว์วิทยา ชมรมจุลินทรีย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายระหว่างองค์กรต่างๆ ทางด้านการศึกษา (มหาวิทยาลัย-โรงเรียน-วัด-องค์กรพัฒนาเอกชน-องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น-ชุมชนท้องถิ่น) เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันบนฐานทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีเวทีวิจัยท้องถิ่นระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัย ครูและนักเรียนนำเสนอผลงานการเรียนรู้ทั้งทรัพยากรชีวภาพและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

นอกจากนั้นผลจากการพัฒนาบุคลากรและองค์ความรู้ชีววิทยาพื้นฐานของคณาจารย์และนักวิจัยรุ่นใหม่ทำให้มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ให้การสนับสนุนจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบัน เช่น ศูนย์อนุรักษ์มรดกวิธานประยุกต์ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกและสัตว์เลื้อยคลานที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมีการสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโท-เอกด้านความหลากหลายทางชีวภาพในมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นต้น

โครงการ BRT ได้พัฒนาชุดโครงการวิจัยที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ในเชิงพื้นที่ (area-based) และในเชิงประเด็นความรู้เฉพาะเรื่อง (issue-based) รวมทั้งกระตุ้นให้นักวิจัยและนิสิตนักศึกษาในหลายสาขาวิชาจากต่างสถาบันมาร่วมกันทำงานวิจัย

เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในชุดโครงการวิจัยแบบบูรณาการ เช่น ชุดโครงการวิจัยทองผาภูมิตะวันตก จ. กาญจนบุรี และชุดโครงการวิจัยขนอม – เขานัน จ. นครศรีธรรมราช ทำให้ได้ **นักวิจัยพันธุ์ใหม่** ที่มีความรู้ความสามารถและรักที่จะทำงานวิจัยพื้นฐานในภาคสนามเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ต่างๆ ทั้งวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มานุษยศาสตร์ ตามหลักการ **“เทคโนโลยีนิเวศ”** นอกจากนี้โครงการ BRT ยังสนับสนุนชุดโครงการวิจัยแบบบูรณาการ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน จ.แม่ฮ่องสอน ชุดโครงการวิจัยป่าบาลาฮาลา จ.นราธิวาส ชุดโครงการวิจัยเขาหลวง จ.นครศรีธรรมราช ชุดโครงการศึกษาวิจัยไม้วงศ์ก่อ ไม้วงศ์อบเชย เป็นต้น โครงการ BRT ยังสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคของการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ

การดำเนินงานของโครงการ BRT ตลอดเวลา 15 ปี ที่ผ่านมาได้ประสบความสำเร็จในการสร้างนักวิจัยพื้นฐานรุ่นใหม่และองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพตลอดจนสร้างจิตสำนึกให้กับสาธารณชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของ **“ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ”** ของไทยตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโครงการ BRT กระนั้นก็ตามการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องแก้ไข ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาบุคลากร: ขาดผู้เชี่ยวชาญไทยจึงทำให้งานวิจัยพื้นฐานในบางเรื่องต้องพึ่งพาชาวต่างประเทศ และยังขาดระบบวิจัยในการสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมาสืบทอดงานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญต่างชาติให้สามารถทำวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งนิสิตนักศึกษาขาดแรงจูงใจที่จะมาทำงานวิจัยในภาคสนามซึ่งมีความยากลำบากและยังขาดจิตวิญญาณของการเป็นนักธรรมชาติวิทยา นักศึกษาที่จบแล้วไม่มีตำแหน่งงานหรือการวิจัยรองรับทำให้ไม่มีใครอยากมาเรียนทางด้านชีววิทยาพื้นฐาน

ด้านการพัฒนาองค์ความรู้: งานวิจัยชีววิทยาพื้นฐานบางเรื่องทำอย่างไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง จึงไม่เกิดผลกระทบต่อการบริหารจัดการองค์ความรู้และการเชื่อมโยงเพื่อต่อยอดการใช้ประโยชน์ และยังขาดการวางแผนและทิศทางอย่างชัดเจนในการสนับสนุนทุนวิจัยพื้นฐานในระดับชาติ

ด้านการบริหารจัดการ: มีหน่วยงานหลายแห่งดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพแบบ “เบี้ยหัวแตก” ทำให้การสนับสนุนทุนวิจัยในบางเรื่องมีความซ้ำซ้อนกัน แต่ต่างคนต่างทำ การใช้งบประมาณจึงไม่มีประสิทธิภาพ การวางแผนนโยบายงานวิจัยร่วมกันไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ในทางปฏิบัติเพราะสถาบันการศึกษาต่างๆ ยังขาดการเชื่อมโยงด้านนโยบายและบุคลากรร่วมกัน โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศที่ได้รับเชิญให้เข้ามาช่วยงานวิจัย เรามีพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาและศูนย์วิจัยขนาดเล็กกระจัดกระจายอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างๆ แต่ขาดการเชื่อมโยงและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้คนในสังคมไทย

การวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในอนาคต

การทำวิจัยพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพโดยเฉพาะงานวิจัยภาคสนามด้านประชากร นิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมต้องการนักวิชาการที่มีจิตวิญญาณและสนุกกับงานการศึกษาปรากฏการณ์ธรรมชาติ **นักวิจัยต้องมีความอดทนต่อความยากลำบากทั้งการอยู่การกินและต้องผจญภัยอยู่ในป่าหรือในพื้นที่อนุรักษ์** เพื่อเฝ้าศึกษาหาข้อมูลในทุกๆ ด้านของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศที่ซับซ้อน การอาศัยอยู่กินในป่าเป็นเวลายาวนานนับเดือนนับปีมิใช่เรื่องง่ายที่ใครๆ ก็ทำได้ ผู้ที่มีใจรักธรรมชาติและจิตวิญญาณด้านนี้ยังมีน้อยมากในบ้านเรา และที่มีอยู่แล้วก็กำลังสูญหายไปจากวงวิชาการโดยหันไปทำงานบริหารที่มีความท้าทายและมีแรงจูงใจให้ก้าวหน้ามากกว่าการวิจัย ประกอบกับความคิดที่ว่า การเรียนชีววิทยาพื้นฐานนอกจากจะมีความยากลำบากแล้ว เมื่อเรียนจบก็ยังไม่รู้ว่าหางานทำได้ที่ไหนหรือประกอบอาชีพอะไรที่พอจะมีรายได้พอเลี้ยงชีพ ดังนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่จึงเลือกสาขาที่สามารถเรียนจบเร็ว หางานทำได้ง่ายและมีรายได้ดีตามกระแสสังคมบริโภค

นิยม ผู้ที่สนใจและรักที่จะทำงานวิจัยพื้นฐานเกี่ยวกับงานในภาคสนามที่เชื่อมโยงกับงานวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการจึงมีเหลืออยู่น้อยเต็มทีทั้งๆ ที่ประเทศชาติต้องการนักวิจัยพื้นฐานด้านนี้จำนวนมากเพื่อช่วยกันค้นคว้าหา “ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ” สมบัติอันล้ำค่าเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อาชีพนักวิจัยพื้นฐานด้านความหลากหลายทางชีวภาพในภาคสนามจึงเกิดขึ้นได้ยากหรือถ้ามีก็น้อยมากในประเทศไทย เมื่อเทียบกับนักวิจัยพื้นฐานในซีกโลกตะวันตกที่มีสถาบันวิจัยด้านประวัติศาสตร์ธรรมชาติวิทยา มากมายหลายแห่งเพื่อพัฒนานักวิจัยชีววิทยาพื้นฐานที่มีจิตวิญญาณและมีคุณภาพสูงจำนวนมากอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นฟันเฟืองที่มีพลังในการขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนา (R&D) อย่างมีประสิทธิภาพ เราจึงต้องอาศัยรากฐานความเข้มแข็งทางวิชาการของสถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษาในต่างประเทศเป็นแหล่งอบรมบ่มเพาะและเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่ของไทย เนื่องจากเราไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการสร้าง **เบ้าหล่อหลอม และแหล่งเรียนรู้** เพื่อสร้างรากฐานงานวิจัยชีววิทยาพื้นฐานในบ้านเราให้เข้มแข็งด้วยลำแข้งของเราเองทั้งๆ ที่เรามีความพร้อมทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เพราะเรายังมีวิธีคิดว่าการวิจัยพื้นฐานเป็นงาน “ขึ้นหิ้ง” ที่ไม่ค่อยมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมและยังคิดว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่าตามหลักคิดแบบเศรษฐกิจกระแสหลักทั้งๆ ที่ **การศึกษาประวัติศาสตร์ธรรมชาติวิทยาเป็นการสร้างสรรค์ปัญญา พัฒนาวิธีคิดและจิตวิญญาณ** ของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยต้องการอย่างมาก และต้องถือว่าเป็นการลงทุนน้อยและหวังผลคุ้มทุนในระยะยาว ถ้าเรายังมีวิธีคิดเช่นนี้อยู่เราก็ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศอยู่ร่ำไป

ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างนักวิจัยพื้นฐานและผู้เชี่ยวชาญด้านความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 3 ประการ คือ

1) ระบบการทำงานวิจัยในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันวิจัยของภาครัฐส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีบรรยากาศวิชาการพื้นฐานและขาดระบบนักวิจัยที่เลี้ยงที่มีคุณภาพ การวิจัยจึงเป็นแบบตัวใครตัวมันและอยู่ในสภาพงานล้นคน

ไม่ใช่คนล้นงานจึงไม่เหมาะที่จะ “**ปลูกปัญญา**” ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่จะให้การส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นเลิศทางวิชาการและผลิตผลงานวิจัยระดับนานาชาติ

2) การวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในปัจจุบันเป็นแบบแยกส่วนโดยเฉพาะ ด้านอนุกรมวิธานที่ไม่ค่อยจะสอดคล้องกับงานด้านนิเวศวิทยา พันธุศาสตร์ วิวัฒนาการ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ ทำให้ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่อยู่ร่วมกันซึ่งมีพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งชนิดที่เป็นมิตรและชนิดที่เป็นศัตรูหรือคู่แข่งกัน ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จำเป็นสำหรับการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้นักวิจัยรุ่นใหม่ดำเนินงานตามวัฒนธรรมแบบเก่าขององค์กรจึงไม่เกิดวิธีคิดใหม่ๆ และไม่คิดทำงานวิจัยนอกกรอบ

3) นักวิจัยรุ่นใหม่ในสถาบันอุดมศึกษาส่วนมากมีภารกิจหลายอย่างที่ทับซ้อนกัน เช่น การสอน และการบริหารภายในหน่วยงานรวมทั้งการประชุมมากมาย เพราะประเทศไทยร่ำรวยด้วย “*คณะกรรมการ*” ต่างๆ จำนวนมากแต่ยังขาดวิธีคิดในการพัฒนาองค์กร ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีเวลาและสมาธิที่จะทำงานวิจัยพื้นฐานในภาคสนามได้ยาวนานจึงขาดการเฝ้าสังเกตและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่อาจจะนำมาขยายผลเป็นโจทย์วิจัยที่มีนัยสำคัญสำหรับการวิจัยต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การจัดตั้ง**สถาบันวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ**จึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีและมีความเหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างบน เพื่อพัฒนานักวิจัยพื้นฐานรุ่นใหม่ให้เจริญเติบโตทางวิชาการที่มีความเข้มแข็งและมั่นคงแจ่มใสร่าเริงที่ค่อยๆ หยั่งรากลึก รอเวลาที่ลำต้นจะผลิใบแตกยอดอ่อนและผลิดอกออกผลตามหลักการเจริญของพืช สถาบันวิจัยในลักษณะนี้จะเป็นแหล่งบ่มเพาะหรือ **ตูบ** เพื่อ **ปลูกปัญญา** สำหรับนักวิชาการรุ่นใหม่ให้มีโอกาสทำงานวิจัยในสิ่งที่ตนเองถนัดและรักที่จะทำตามวิธีคิดที่ไม่ติดกรอบ เพื่อสร้าง **นักคิด** ไม่ใช่ **นักเทคนิค** หรือ **นักประชุม** พร้อมทั้งบ่มเพาะนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีจริยธรรมและจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ

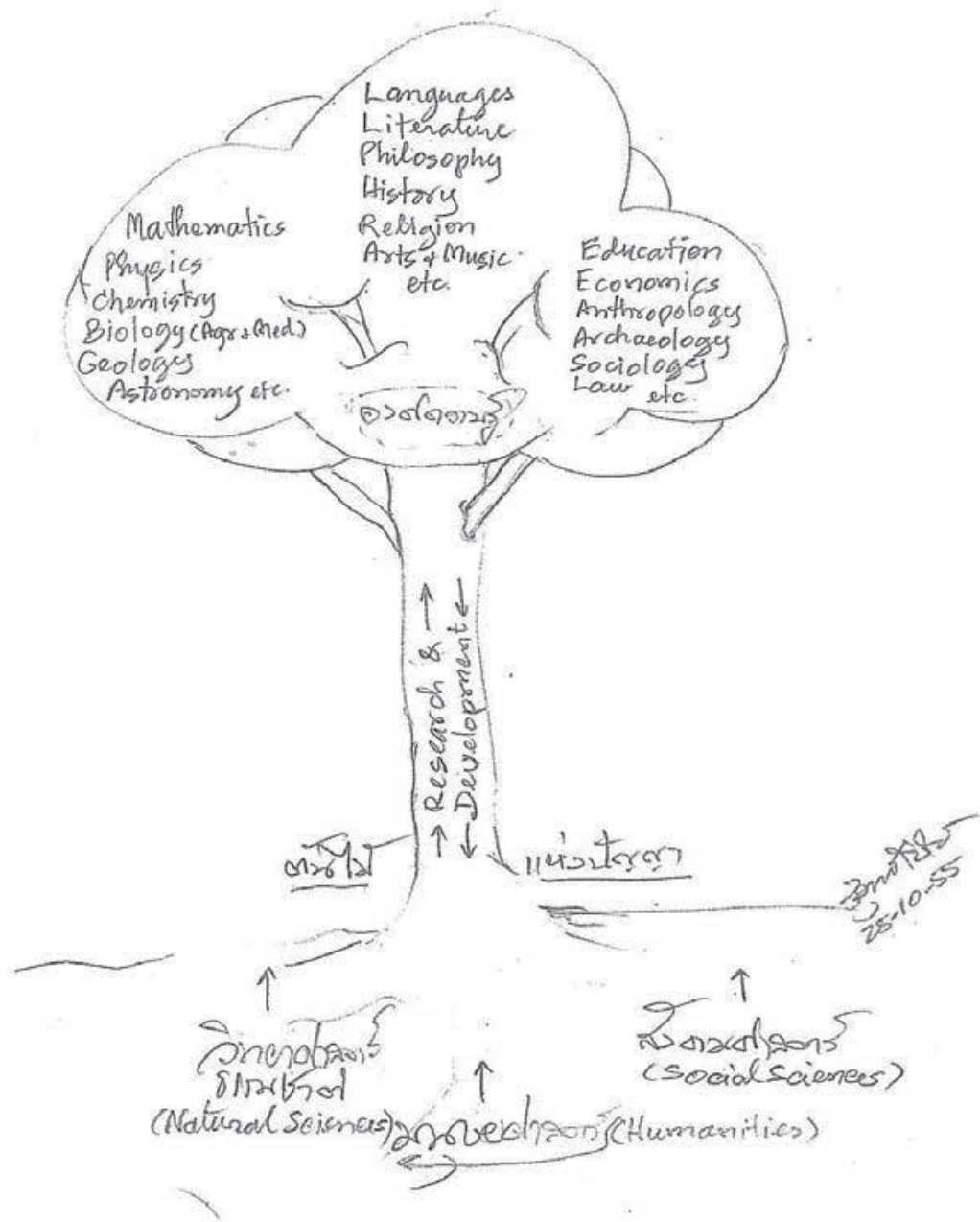
มีการทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพตามลำดับขั้นตั้งแต่อาจารย์ที่ปรึกษาถึงนักวิจัยหลังปริญญาเอกที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาปริญญาเอกหรือปริญญาโท ภายใต้ปรัชญาและแนวความคิดแบบ “เทคโนโลยีนิเวศ” ซึ่งเป็นการประสานความรู้แบบบูรณาการเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ เข้าหากันและสอดสานให้เกิดองค์ความรู้รอบด้านบนฐานของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่บ่งบอกรากเหง้าของชุมชนท้องถิ่นและนิเวศวิทยาของสรรพชีวิต รวมทั้งมนุษย์ที่วิวัฒนาการร่วมกันมายาวนาน ข้อมูลพื้นฐานเช่นนี้มีประโยชน์ทั้งทางวิชาการและสนองตอบความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและสังคมไทย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนั้นนักวิจัยรุ่นใหม่ยังจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมการวิจัยและฝึกวินัยการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สถาบันวิจัยในแนวคิดนี้ยังจะเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการทำวิจัยพื้นฐานทั้งในระดับปริญญาโท-เอก และหลังปริญญาเอกอย่างเข้มข้น ฝึกฝนทักษะการ “อ่าน (ฟัง) - คิด - เขียน (พูด)” และการเรียนรู้แบบสหวิทยาการโดยเฉพะการคิดโจทย์วิจัยและการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย รวมทั้งการเขียนผลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ในวารสารวิชาการนานาชาติ สถาบันวิจัยในแนวทางที่เสนอนี้เป็นเรื่องที่ทำทายเฉกเช่น **การก่อกองไฟที่ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างและความพยายามผสมผสานของหลายฝ่ายอย่างเหมาะสม** ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่และเป็นการลงทุนระยะยาวจึงยังไม่เห็นผลทันทีหรือยังไม่สามารถตีมูลค่าเป็นเงินได้ เราไม่ควรคิดมูลค่าของเงินอยู่เหนือคุณค่าของมนุษย์ที่มีคุณภาพ เราจำเป็นต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายในระยะยาว ดังสุภาษิตจันทน์ที่ว่า **ถ้าคิดถึงปีหน้าให้ปลูกข้าว ถ้าคิดถึงสิบปีข้างหน้าให้ปลูกต้นไม้ ถ้าคิดถึงร้อยปีข้างหน้าให้ “ปลูกปัญญา” ด้วยการศึกษ**

เราจะสามารถสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็งและเป็นรากฐานสำหรับการวิจัยพื้นฐานที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติได้หรือไม่ หรือจะปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างสั่นไหวผ่านไปตามกระแสสังคมแบบ

“เด็ดยอด” ที่รอคอยความสำเร็จของคนอื่นที่พร้อมจะหยิบยื่นให้เรานำมาใช้ และชื่นชม มากกว่าการ **“ปลุกปัญญา”** ที่สามารถพัฒนาความเข้มแข็งด้วยลำแข้งของเราเอง การขาดนักวิจัยพื้นฐานที่มีจิตวิญญาณ วิธีคิด ปรัชญาชีวิต และความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงทำให้ประเทศไทยต้องเสียโอกาสและขาดความพร้อมในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทยดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น เราต้องรีบช่วยกันผลักดันเรื่องนี้ให้เป็นรูปธรรมเพื่อนำพาประเทศไทยไปสู่เป้าหมาย **“ความมั่นคง ความมั่นคง และความอยู่ดีมีสุข ตามวิถีพุทธ”** ที่ชาวไทยทุกคนปรารถนาจะได้เห็นก่อนที่จะเป็นบทเรียนซ้ำซากอย่างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

“...ผมทำวิจัยพื้นฐานด้วยใจรัก สนุก และมีความสุขในสิ่งที่ได้ทำ ด้วยความใฝ่รู้
ใฝ่เรียนและเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติที่น่าอัศจรรย์เพื่อสร้างสรรค์ปัญญา
และจินตนาการตลอดจนวิธีคิดที่ไม่ยึดติดกรอบใดกรอบหนึ่ง
ผมทำงานเพื่อเนื้องานไม่ใช่เพื่อหน้างาน...”

วิสุทธิ์ ใบไม้
กันยายน 2553